

Úterý, 14. ledna 2014

P7_TA(2014)0016

Plastový odpad v životním prostředí

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. ledna 2014 k evropské strategii pro řešení problematiky plastového odpadu v životním prostředí (2013/2113(INI))

(2016/C 482/09)

Evropský parlament,

- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic (rámcová směrnice o odpadech),
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/66/ES ze dne 6. září 2006 o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS,
- s ohledem na směrnici Rady 96/59/ES ze dne 16. září 1996 o odstraňování polychlorovaných bifenylů a polychlorovaných terfenylů (PCB/PCT),
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/53/ES ze dne 18. září 2000 o vozidlech s ukončenou životností,
- s ohledem na směrnici Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech (směrnice o obalech),
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/65/ES ze dne 8. června 2011 o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních,
- s ohledem na směrnici Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES ze dne 4. prosince 2000 o spalování odpadů,
- s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU ze dne 4. července 2012 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ),
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH),
- s ohledem na směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2008/56/ES ze dne 17. června 2008, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí),
- s ohledem na své usnesení ze dne 13. září 2011 o efektivní evropské strategii pro suroviny ⁽¹⁾,

⁽¹⁾ Úř. věst. C 51 E, 22.2.2013, s. 21.

Úterý, 14. ledna 2014

- s ohledem na sdělení Komise ze dne 13. února 2012 s názvem „Inovace pro udržitelný růst: biohospodářství pro Evropu (COM(2012)0060),
 - s ohledem na sdělení Komise ze dne 26. ledna 2011 s názvem „Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020“ (COM(2011)0021) a na usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. května 2012 o Evropě účinněji využívající zdroje ⁽¹⁾,
 - s ohledem na sdělení Komise s názvem „Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020“ (COM(2011)0244) a na usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. dubna 2012 na téma „Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020“ ⁽²⁾,
 - s ohledem na zelenou knihu Komise s názvem „Evropská strategie pro řešení problematiky plastového odpadu v životním prostředí“ (COM(2013)0123),
 - s ohledem na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020,
 - s ohledem na článek 48 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin a na stanovisko Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A7-0453/2013),
- A. vzhledem k tomu, že plastový odpad konkrétně neupravuje žádný právní předpis EU a že je bez ohledu na svou zvláštní povahu považován za součást běžného toku odpadů; vzhledem k tomu, že tento druh odpadu by již neměl být považován za pouhý odpad, ale mělo by se na něj pohlížet spíše jako na zdroj;
- B. vzhledem k tomu, že plastové hmoty jsou stále různorodější a stále používanější, což vede k nárůstu objemu odpadu a ke stále častějšímu kombinování plastových hmot s jinými materiály a hmotami; vzhledem k tomu, že plasty se ve značných množstvích hromadí (odhaduje se, že v Atlantském a Tichém oceánu plave celkem 80 Mt plastů) a přetrvávají v životním prostředí stovky let, přičemž ničí podmořský život, vyvolávají toxické reakce a uvolňují do ekosystémů a tím i do potravinového řetězce endokrinní disruptory, karcinogenní a mutagenní látky a látky toxické pro reprodukci, nanočástice a persistentní organické znečišťující látky; vzhledem k tomu, že jen v roce 2010 bylo na trh EU uvedeno 95,5 miliard plastových sáčků a tašek, většina z nich byla určena na jedno použití, ačkoli v řadě zemí je jejich používání omezeno nebo zakázáno;
- C. vzhledem k tomu, že neuspokojivé provádění a prosazování právních předpisů EU týkajících se odpadu členskými státy, neexistence cílů a cenových mechanismů v této oblasti, nedostatečná domácí poptávka po recyklovaných materiálech, nezákonné ukládání, nezákonný vývoz a nevhodné skladování, zpracování a přeprava plastového odpadu působí závažné celosvětové škody na lidském zdraví a životním prostředí, včetně podmořského života, a vedou ke zvyšování vývozu odpadu, v jehož důsledku dochází ke ztrátám materiálu a pracovních míst v EU;
- D. vzhledem k tomu, že zákaz ukládání plastového odpadu na skládky sám o sobě nepovede k jeho žádoucímu zpracování na surovinu, jestliže bude tento odpad namísto toho odvážen do spaloven;
- E. vzhledem k tomu, že v souvislosti s plastovým odpadem je zapotřebí prosazovat předcházení vzniku odpadu a jeho minimalizaci a podněcovat výrobce k tomu, aby při navrhování svých výrobků volili spíše alternativní, udržitelnější hmoty;
- F. vzhledem k tomu, že ekoinovace a design v oblasti plastových výrobků mají zásadní význam pro konkurenceschopnost evropského průmyslu, neboť mu pomáhají přizpůsobit se tlakům způsobeným vysokými cenami zdrojů a nedostatkem materiálů a přispívají k rozvoji klíčových základních technologií (KET) pro udržitelnou společnost;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 264 E, 13.9.2013, s. 59.

⁽²⁾ Úř. věst. C 258 E, 7.9.2013, s. 99.

Úterý, 14. ledna 2014

G. vzhledem k tomu, že intenzivní úsilí vytvořit prostřednictvím vyšší míry recyklace vyvážené, z pohledu využití zdrojů účinné a netoxické oběhové hospodářství postavené na environmentální koncepci „cradle-to-cradle“, kdy je veškerý odpad, který není klasifikován jako nebezpečný, považován za zdroj surovin, by mohlo EU přinést výhody v podobě nových pracovních míst a růstu; vzhledem k tomu, že hospodářský potenciál recyklace plastového odpadu je v současnosti mnohem vyšší než 33 % dosahovaných u odpadu z plastových obalů a 25 % dosahovaných vzhledem k celkovému objemu plastového odpadu a že vysoká míra recyklace by mohla pomoci v případě nedostatku surovin;

H. vzhledem k tomu, že odvětví plastů v EU zaměstnává přibližně 1,6 milionu osob;

I. vzhledem k tomu, že strategie Evropa 2020 vyzývá k inteligentnímu a udržitelnému růstu podporujícím začlenění;

1. vítá zelenou knihu Komise a uznává, že je třeba v rámci právních předpisů EU přijmout konkrétní opatření v oblasti plastového odpadu a jednotněji, soudržněji a důsledněji uplatňovat a prosazovat stávající právní předpisy týkající se odpadu, zejména pokud jde o hierarchii způsobů nakládání s odpady (předcházení vzniku odpadů, opakované použití, recyklace a zpracování), a to zejména v těch členských státech, které dosud nenaplňují stanovené cíle a plány;

2. domnívá se, že východiskem účinného nakládání s odpady může být strategické plánování;

3. zdůrazňuje, že s cílem zajistit jednotnější přístup EU k tokům odpadu a oběhové hospodářství v rámci probíhající legislativní „kontroly účelnosti“ a vzhledem k tomu, že přibližně 40 % plastového odpadu pochází z obalů, zejména z výrobků na jedno použití, přičemž směrnice o obalech je jedinou směrnicí, která se konkrétně zaměřuje na sběr plastového odpadu, je třeba urychleně tuto směrnici revidovat a navrhnout normy týkající plastového odpadu, které překračují rámec pravidel a standardů pro výrobky; domnívá se, že za tímto účelem by Komise měla při přípravě svých budoucích návrhů brát ohled na skutečnost, že plastový odpad není homogenní materiál, nýbrž jsou tyto toky odpadu tvořeny celou řadou materiálů, přídatných látek a různých druhů plastových hmot, které vyžadují různé způsoby zpracování; konstatuje však, že ačkoli plastové obaly pomáhají zachovat kvalitu a prodloužit trvanlivost výrobků, pro uchování výrobků nejsou vždy nezbytné;

4. zdůrazňuje, že právní předpisy EU upravující plastový odpad by měly usilovat především o snížení objemu tohoto odpadu, a proto by měly být revidovány tak, aby obsahovaly:

— konkrétní závazné cíle pro sběr, třídění (které by mělo dosáhnout ambiciózní míry 80 %) a recyklaci jednotlivých toků plastového odpadu (jako jsou odpadní elektrická a elektronická zařízení, vozidla s ukončenou životností, obaly, zemědělský odpad, stavební odpad atd.) a povinná kritéria pro recyklovatelnost (s upřesněním rozdílu mezi mechanickou/organickou recyklací a využitím/spalováním); měl by být stanoven progresivní a ambiciózní cíl pro recyklované plasty neobsahující nebezpečné přídatné látky, které se již nesmí používat u nových výrobků, na období do roku 2020; v některých členských státech bude zapotřebí zavést pro splnění cílů stanovených na evropské úrovni přechodná období;

— harmonizaci kritérií pro sběr, třídění a obecné nakládání s odpady v celé EU s cílem vytvořit rovné podmínky při dodržení hierarchie způsobu nakládání s odpady, včetně odstranění technických, regulačních, administrativních a finančních překážek, které brání recyklaci;

— zvláštní označení materiálů s cílem informovat spotřebitele o mechanické či organické recyklovatelnosti výrobků, spolu s informacemi pro spotřebitele o tom, jak zvýšit míru třídění a recyklace; a

— kritéria pro nahrazení plastových výrobků na jedno použití a plastových výrobků s krátkou životností materiály určenými pro opakované použití a trvanlivějšími materiály;

5. souhlasí s tím, že s plastovým odpadem by mělo být nakládáno jako s hodnotným zdrojem tím, že se podpoří jeho opakované použití, recyklace a zpracování a umožní vytvoření vhodného tržního prostředí; vyzývá Komisi, aby do roku 2014 předložila návrhy na postupné zavedení zákazu skládkování recyklovatelného a využitelného materiálu do roku 2020, aniž by ovšem následkem toho bylo podporováno energetické využití namísto recyklace, přičemž na všechny způsoby nakládání s odpadem musí být uplatněna kritéria environmentální účinnosti; domnívá se, že kromě výše uvedených cílů pro recyklaci je proto nezbytné zavést vhodná opatření pro zamezení spalování recyklovatelných,

Úterý, 14. ledna 2014

kompostovatelných a biologicky rozložitelných plastů s cílem optimalizovat životní cyklus jednotlivých druhů plastů s ohledem na hierarchii způsobů nakládání s odpady; podotýká, že by to rovněž pomohlo zvrátit stávající neudržitelný trend upřednostňování zcela nových výrobků před nákladnějšími recyklovanými výrobky; zdůrazňuje, že recyklovatelnost a opravitelnost výrobků by měla být zohledněna již ve fázi návrhu; vyzývá proto Komisi, aby navrhla opatření týkající se návrhů výrobků, která zlepší celkový dopad výrobků na životní prostředí, zabrání nadměrné produkci odpadu a podpoří trhy recyklace; je přesvědčen, že plastové zboží by mělo být v každém případě navrhováno tak, aby bylo co nejtrvanlivější, při zohlednění celého životního cyklu výrobku; zdůrazňuje, že v rámci nových právních předpisů o plastovém odpadu by Komise měla zvážit zavedení rozsáhlejších kontrol při přijímání odpadu na skládky do roku 2020 a přísnějších kontrol ve spalovnách;

6. požaduje, aby k energetickému využití plastového odpadu docházelo pouze v případech, kdy již byly vyčerpány všechny ostatní možnosti, a pod podmínkou, že budou využity technologie s požadovanými filtračními systémy, které zabrání škodám na životním prostředí a lidském zdraví;

7. je přesvědčen, že nejnebezpečnější plasty, plasty, u nichž je vědecky prokázáno, že nejvíce poškozují lidské zdraví a životní prostředí (jako například mikrorozložitelné a oxorozložitelné plasty) a plasty obsahující těžké kovy a jiné látky, které mohou rovněž ztěžovat recyklační procesy, by měly být postupně stahovány z trhu nebo rovnou zakázány, a to co nejdříve do roku 2020, s cílem vytvořit trh pro opakovaně používané a recyklované materiály, a je přesvědčen, že by měl být neprodleně zaveden samostatný sběr tohoto odpadu; v této souvislosti se domnívá, že je nutné podporovat nahrazování nebezpečných plastových hmot a přídatných látek, mimo jiné rozšířením seznamu zakázaných látek uvedeného ve směrnici o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních; mimoto se domnívá, že by mělo být radikálně omezeno a pokud možno postupně zcela zakázáno používání plastových sáčků a tašek na jedno použití, jak požaduje většina evropských občanů a spotřebitelů⁽¹⁾, a že je důležité zaměřit se na předcházení vzniku odpadu prostřednictvím účinnějších opatření s cílem zamezit nadměrné spotřebě a neodpovědnému nakládání s výrobky na jedno použití;

8. připomíná, že v prostředí, v němž stále ubývá přírodních zdrojů, včetně orné půdy, lze udržitelnosti dosáhnout pouze celkovým snížením využívaných zdrojů, nikoli pouhým nahrazením jednoho zdroje jiným; zdůrazňuje, že je třeba přijmout vhodná opatření na podporu biologicky rozložitelných, biologických a kompostovatelných plastů, a to za předpokladu, že jejich výroba nebude mít negativní důsledky pro zemědělskou produkci určenou k lidské spotřebě nebo k výživě zvířat ani pro životní prostředí; rovněž zdůrazňuje nutnost opírat se o již uznané evropské normy (tzn. CEN 13432), aby mohli spotřebitelé, subjekty provádějící recyklaci a subjekty zajišťující nakládání s odpady lépe rozlišovat mezi rozložitelnými, biologicky rozložitelnými a kompostovatelnými plastovými výrobky a aby měli k dispozici jasnější informace o jejich vlastnostech, rycklovatelnosti a možnostech opakovaného použití;

9. žádá zvýšení veřejných a soukromých investic do výzkumu a technologií zaměřených na získávání udržitelnějších plastů (tedy takových plastů, k jejichž výrobě je zapotřebí méně surovin při zachování stejné kvality a stejných možností opakovaného použití a recyklace) a lepší začlenění jednotlivých druhů do výrobních procesů a činností opakovaného zpracování, aniž by byla ovlivněna kvalita materiálů; domnívá se, že nové technologie jsou potřeba i pro lepší postupy pro biologický rozklad plastů, metody třídění odpadu, zpracování a mechanickou recyklaci, využití plastů nacházejících se v oceánech, ekodesign a inteligentní obaly; je přesvědčen, že v tomto směru by příležitosti pro řešení této důležité společenské potřeby mohl nabízet Horizont 2020, který by mohl přinést podstatné výhody jak ve vztahu k životnímu prostředí, tak pro občany, od vzniku nových hospodářských činností (například vysoce kvalitní ruční třídění), přes snížení odpadu v mořích až po omezení rizik pro lidské zdraví; zdůrazňuje, že to může otevřít především mladým lidem možnost věnovat se novým oborům činností a zapojit se tak do trhu práce; poukazuje na to, že úplné provedení právních předpisů

⁽¹⁾ Konzultace ohledně možností omezení používání plastových nákupních tašek a možností zlepšení požadavků týkajících se biologické rozložitelnosti stanovených ve směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech a viditelnosti biologicky rozložitelných obalových výrobků pro spotřebitele – statistika: http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/pdf/statistics_consultation.xls

Úterý, 14. ledna 2014

EU o odpadech by do roku 2020 ušetřilo 72 miliard EUR ročně, zvýšilo roční obrat odvětví nakládání s odpady a recyklace v EU o 42 miliard EUR a vytvořilo více než 400 000 pracovních míst; zdůrazňuje, že i další fondy EU mohou výrazně přispět k zavedení infrastruktury pro sběr a recyklaci, pokud bude dodržena hierarchie způsobů nakládání s odpady, která je stanovena v rámcové směrnici o odpadech;

10. podporuje přijetí opatření zaměřených na podporu recyklace plastů jakožto nejlepšího způsobu, jak zajistit splnění cílů v oblasti životního prostředí; požaduje, aby se v rámci veřejných výběrových řízení, včetně těch, která vyhlásují evropské orgány, častěji stanovovaly jasné požadavky týkající se recyklace plastového odpadu i přednostního používání recyklovaných plastů všude tam, kde je to proveditelné;

11. je přesvědčen, že členské státy i Komise musí učinit odvážnější kroky v boji proti nedovolenému vývozu a skládkování plastového odpadu, včetně důraznějšího prosazování nařízení EU o přepravě odpadů a přísnějších systémů sledování a kontroly v přístavech a ve veškerých zařízeních pro zpracování odpadu, s důrazem na přepravu, u níž existuje podezření, že je nelegální, a na boj proti vývozu odpadu určeného pro opakované použití (zejména vozidla s ukončenou životností a odpadní elektrická a elektronická zařízení), a zajistit, aby byl odpad vyvážen pouze do zařízení, která splňují požadavky na nakládání s odpady způsobem šetrným k životnímu prostředí, jak je stanoveno v článku 49 nařízení o přepravě odpadů; podotýká, že dalšími způsoby, jak zabránit nedovolenému vývozu a jak výrazně omezit přítomnost plastového odpadu v životním prostředí, je uplatňování zásady rozšířené odpovědnosti výrobce a zvyšování povědomí spotřebitelů; dále se domnívá, že by EU měla prosazovat ucelený přístup k nakládání s odpady v rámci všech mezinárodních fór, dohod a institucí, kde je to možné; zdůrazňuje, že by se EU měla postavit do čela světové iniciativy zaměřené na kontrolu a výrazné snížení množství odpadu v oceánech; za zásadní považuje i přístup ke spolehlivým a srovnatelným údajům o tocích odpadu v Evropě a z Evropy, o množství a o systémech nakládání s odpadem;

12. domnívá se, že financování infrastruktur pro recyklaci odpadu by mělo mít přednost před financováním skládkování a spalování, přičemž je samozřejmě nutné zohlednit také potřeby konkrétních obcí; vyzývá evropské obce a místní orgány, odvětví plastových výrobků a odvětví recyklace a nakládání s odpady, aby vynaložily veškeré úsilí na motivování a podněcování občanů a podniků k tomu, aby ve vztahu k plastovému odpadu uplatňovaly koncepci oběhového hospodářství, a to v první řadě iniciováním široké debaty o plánovaném zastarávání, prosazováním jednoduchých a účinných systémů třídění, sběru, opakovaného využití a recyklace a zřízením vhodných míst pro sběr plastového odpadu, zejména v pobřežních a ekologicky citlivých oblastech, přičemž nejvyšší důležitost je třeba přikládat oblastem, které členské státy vyhlásily za chráněné oblasti či národní parky; dále se domnívá, že by mohly výrazně přispět k harmonizaci činností nakládání s plastovými odpady v celé Evropě tím, že by se dohodly na společných standardech a postupech; vyzývá regionální orgány, aby spolupracovaly na integrovaném plánování nakládání s odpady, pokud je to účelné z environmentálního a finančního hlediska, a aby zejména prosazovaly zřízení míst pro sběr plastového odpadu ze zemědělství (např. plastů z fóliovníků);

13. vyslovuje se pro přijetí konkrétních opatření a pořádání kampaní pro zvyšování povědomí, jako je vyhlášení evropského dne plastového odpadu, kdy by občané mohli například za odpovídající finanční vyrovnání vrátit jakékoli množství plastového odpadu na předem určená místa a jehož cílem by bylo zajistit zásoby recyklovatelného plastu a zvýšit povědomí veřejnosti o recyklaci a účinnost využívání zdrojů; domnívá se, že v tento den by mohla místní společenství pořádat i úklid (např. na plážích) jako symbolický příspěvek ke snížení znečištění plastovým odpadem; vyzývá k tomu, aby byl tento typ akcí propojen s kampaní „Let's do it“, s evropským týdnem snižování množství odpadu a s plánovanou akcí „Clean-up Day“; vítá pilotní projekt Komise nazvaný MARELITT, který je zaměřen na odstraňování odpadu ze čtyř regionálních moří Evropy a na snížení environmentálního, zdravotního, hospodářského a sociálního dopadu plastového odpadu v mořském prostředí; navrhuje, aby Komise prohloubila svůj dialog se třetími zeměmi, například se zeměmi, jež mají územní vody v Černém moři, s cílem účinněji bojovat proti problému plastového odpadu v mořském prostředí;

14. zdůrazňuje, že novým iniciativám týkajícím se politiky v oblasti životního prostředí, ekologických inovací, nakládání s odpady a biohospodářství na úrovni EU by měla předcházet komplexní posouzení dopadů, zabývající se i sociálními důsledky těchto iniciativ a příležitostmi v oblasti pracovního trhu, zejména pokud jde o potenciál vytvářet pracovní místa a potřebu zavést úvodní a průběžnou odbornou přípravu v zájmu vytváření zelených pracovních míst;

Úterý, 14. ledna 2014

15. připomíná, že členské státy by při vyváženém zohlednění hospodářských a environmentálních hledisek měly podporovat iniciativy, které usnadňují rozvoj odvětví s nejvyšším potenciálem pro tvorbu kvalitních pracovních míst, a zejména které napomáhají přechodu k udržitelnému hospodářství a tvorbě udržitelných kvalitních pracovních míst v hospodářství méně náročném na zdroje v souladu se strategií Evropa 2020; vyzývá místní a regionální orgány, aby koordinovaly poskytované veřejné služby s cíli v oblasti životního prostředí, a tím umožnily dosažení více cílů současně a podpořily vytváření zelených pracovních míst;

16. domnívá se, že prvořadá je určit budoucí potřeby na trhu práce a budoucí požadavky týkající se dovedností; zdůrazňuje, že je nutné zavést strategie, které umožní docílit toho, že dovednosti pracovníků budou odpovídat budoucím potřebám na trhu práce; v souvislosti s tím zdůrazňuje, že k rozmachu ekologických inovací a ke správnému provádění právních předpisů EU týkajících se odpadů je zapotřebí odpovídající úroveň odborné přípravy a dovedností, má-li být možné čelit výzvám, které přináší přechod k hospodářství méně náročnému na zdroje; doporučuje členským státům, aby do svých systémů profesního vzdělávání včlenily model oběhového hospodářství; konstatuje, že odborná příprava může zlepšit vnímání práce v odvětví recyklace, schopnost udržet zaměstnance a dodržování zdravotních a bezpečnostních postupů; v této souvislosti připomíná, že tím, že bude prosazovat odborné vzdělávání a učení se prací, může Evropský sociální fond pomoci uspokojit poptávku po udržitelných kvalitních pracovních místech v odvětvích méně náročných na zdroje, v souladu s balíčkem pro sociální investice, který předložila Komise v únoru 2013;

17. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.
